

הרקדה ושינון קמח ביו"ט

אליעזר דינה, ediena@torontotorah.com

- א. עיין היטב בגמ' רש"י ותוס'
- ב. סיכום הגמ' לפי שיטת רש"י

מקור	הרקדה	שינון	נפל צרור
סתם ברייתא	אסור	אסור (אפשר מאתמול)	מותר
רבי פפייס ורבי יהודה בן בתירה	אסור	מותר (ליכא טירחא, ואינו מרקד מפני שהוא פעם שניה)	מותר
תנא קמיה דרבינא	אסור	אסור	מותר
רבינא עצמו	אסור	אסור	אסור (מחזי כבורר)
רבא בר רב הונא, רב נחמן, רב יוסף	אסור	מותר בלי שינוי (עיין למעלה)	-
אשת רב יוסף, אשת רב אשי, רמי בר חמא, ורב אשי	אסור	מותר בשינוי	-

ג. רי"ף מסכת ביצה דף טז עמוד א

ת"ר אין שונין קמח ביו"ט משום רבי פפוס ומשום רבי יהודה בן בתירה אמרו שונין ושוין שאם נפלו לתוכו צרור או קיסם ששונין: דביתהו דרב יוסף הוה נהלה קימחא אגבא דמהולתא אמר לה חזי דאנא ריפתא מעליתא בעינא מינך: דביתהו דרב אשי הוה נהלה קימחא אגביה דפתורא אמר רב אשי הא דידן ברתיה דרמי בר חמא היא ורמי בר חמא הוה שכיח קמיה דרב פפי מרי דעובדא ואי לא דחזאי כבי נשא לא הוה עבדה:

ד. הר"ן על הרי"ף מסכת ביצה דף טז עמוד א

תנו רבנן אין שונין קמח ביו"ט. פי' רש"י ז"ל משום דאפשר מאתמול פי' לפירושו ומתסר מדרבנן דאלו מדאורייתא לא מפלגי' באוכל נפש עצמו בין אפשר ללא אפשר: ושוין שאם נפל לתוכו צרור או קיסם ששונין. דהא לא אפשר מאתמול דביו"ט נפל ואחרים פירשו דמש"ה אסר ת"ק שאע"פ שרוב בני אדם אין שונין אלא ליומן אפי' הכי אסור דמיחלף במרקד שהיא מלאכה שנעשית לזמן מרובה ומאן דשרי לא גזר וקי"ל כת"ק דאין שונין מיהו בשינוי שרי כדמוכח עובדא דדביתהו דרב אשי ואפשר דמדינא בלא שינוי שרי כדמוכח עובדא דדביתהו דרב יוסף דהוה נהלה קמחא אגבא דמהולתא כלומר אחורי הנפה כדי לשנות ואמר לה רב יוסף חזי דאנא ריפתא מעליתא בעינא מינך כלומ' ואינך צריכה לשנות ואפש' שלכך הביאה הרב אלפסי בהלכות ודביתהו דרב אשי הוה מחמרא אנפשה: הא דידן. אשתי זאת: מרי דעובדא הוה. מדקדק במעשיו: וגרסי' בגמ' פוק חזי כמה מהולתא רקדן בנהרדעא. ולפי גירסא זו נראה שאפי' רקוד מותר בשינוי וכך העידו בתוס' על רבינו שמואל שהיה מתיר לרקוד בשינוי אבל רש"י ז"ל גורס כמה מהולתא הדרן בנהרדעא כלומר חוזרות בעיר כדי לשנות אבל רקוד לעולם אסורה:

ה. רא"ש מסכת ביצה פרק ג סימן טז

ת"ר אין שונין קמח ביום טוב ר' פפייס ורבי יהודה בן בתירה אמרו שונין ושוין שאם נפל לתוכו צרור או קיסם ששונין. דביתהו דרב יוסף הוה נהלא קימחא אגבא דמהולתא אמר לה חזי דאנא ריפתא מעליא בעינא. דביתהו דרב אשי הוה נהלא קימחא אפתורא. אמר רב אשי הא דידן ברתיה דרמי בר חמא היא ורמי בר חמא הוה שכיח קמיה דרב פפא מרי דעובדא ואי לא דחזאי כבי נשא לא הוה עבדה וכל הני עובדא שונין קאי. אבל בתחילת הרקידה אפילו ע"י שינוי אסור. ומה שהביא הרב אלפסי הני תרי עובדי אף על גב דלכאורה משמע דפליגי אהדדי רב יוסף לא בעי שינוי ורב אשי בעי שינוי. ומסתמא הלכה כרב אשי ולא היה לו להביא עובדא דרב יוסף. אומר אני דסבירא דל"פ אהדדי דשינוי אגבא דמהולתא לא בעיא לפי שאינו נרקד יפה והיינו דקאמר לה רב יוסף ריפתא מעליא בעינא ובגבא דמהולתא אין הפת יפה(ג) אבל שינוי דאפתורא בעי[יד] ודלא כהרמב"ם ז"ל שדימה שניהם יחד שכתב (בפ"ג מהל' יו"ט הל' יד) ואם שינה מותר כגון שרקד מאחורי הנפה או שרקד על גבי השולחן:

ו. ים של שלמה מסכת ביצה פרק ג

ולא נהירא, דא"כ הל"ל שתעשה שינוי אחר. אלא נראה, דס"ל להרי"ף, מה שאמר לה רב יוסף חזי דאנא ריפתא מעלייתא בעינא, אינו ר"ל, שתעשה בלא שינוי, אלא הזוהיר אותה, שלא תעשה באופן אחר, כי חשש שלא תכבד עליה המלאכה, לשנותו, לרקוד אחורי הנפה, ולא תשנה הקמח עוד, על כן הזוהירה, שלא תעשה באופן אחר, אלא תשנה קמח בהרקדה שנייה ע"י שינוי. ומשום הכי גרסינן בספרים שלנו, חזי דאנא ריפתא מעלייתא בעינא, דמשמע לשון אזהרה, ולא שבא להתיר, ולפי' רש"י, שפי', שתעשה בלא שינוי, וכ"כ המ"מ (שם) בשם הראב"ד (שם) ובה"ע, וס"ל, דרב יוסף צוה לעשות בלא שינוי, כר' פפייס ור"י בן בתירה. וקשה, איך עלה על דעתו של רב יוסף לחלוק על סתמא דברייתא, דס"ל אין שונין, אלא עיקר הני עובדא, שמתירין ע"י שינוי, ולאשמועינן, דברייתא דאסרה הרקדה שנייה, היינו בלא שינוי קאמר, גם רב אשי, שאמר אי לאו דחזאי כבי נשא כו'.

ז. קרבן נתנאל מסכת ביצה פרק ג אות נ

אבל שינוי דאפתורא בעי. והקשה מהרש"ל סימן כ"ז דא"כ ה"ל לרב יוסף למימר לאינתו שתעשה שינוי אחר. ומכח קושיא זו הלך בדרך אחר ליישב דברי הרי"ף. ולי לק"מ דודאי רב יוסף סובר דלא בעי שינוי כלל. ומה שכתב רבינו אבל שינוי דאפתורא בעי דהכי סבר רב אשי וקי"ל כרב אשי דבתראה הוא. והא דהביא עובדא דרב יוסף. ללמוד מזה שאינו רשאי לעשות שינוי זאת אגבא דמהולתא דפוגם בכבוד יום טוב דריפתא מעליא בעינן:

ח. תפארת שמואל מסכת ביצה פרק ג אות יד

ודלא כהרמב"ם ז"ל שדימה שניהם יחד וכו'. וכן נראה בעיני שכך הפירוש דאל"כ מהא דאמר רב אשי אי לא דחזאי מבני נשא וכו' משמע שהקילו. וע"ז קאמר מאחר שאביה היה וודאי מדקדק במעשים והיא באתה ממנו לא היתה מקילה אי לא שאביה היה נוהג כן אבל אי אחומרא קאי מכל שכן אי היתה בתו של אחר ואינו מיושב שפיר לכן נראה שהקילה ולא עשתה שינוי גדול כדביתהו דרב יוסף ודו"ק:

מסקנת הגמ' לפי הראשונים

ראשון	שיטה לגבי הרקדה/שינון	שיטה לגבי נפל צרור
רש"י	שינון מותר בשינוי	?
ר"ה	שינון מותר (ואולי צריך שינוי, אבל אינו ברור)	?
תוספות	שינון מותר בשינוי, הרקדה אסור בשינוי, אבל מותר בשינוי בגוי	?
רשב"ם (מובא בתוספות, בר"ן)	הרקדה ושינון מותרים בשינוי	?
רי"ף הר"ן לפי	שינון מותר אפילו בלי שינוי, אלא שטוב להחמיר	מותר לשנן
רי"ף הר"ן לפי הרא"ש	שינון מותר אפילו בשינוי קל (כמו של השולחן)	מותר לשנן
רמב"ם	שינון מותר בשינוי (לפי מ"מ שם, הרקדה אסור אפילו בשינוי)	מותר
ראב"ד	שינון מותר בלי שינוי	מותר בשינוי (כן הוא לפע"ד ולפי המאירי, אבל לפי המ"מ, מותר בלי לשנן אפילו בלי שינוי, אבל ביד אסור)
רשב"א (מובא במ"מ)	שינון מותר בלי שינוי (ונראה מתוך דבריו בחידושו שאפילו הרקדה מותר בשינוי כהרשב"ם)	מותר
מאירי	שינון מותר בלי שינוי, הרקדה ממש אסור אפילו בשינוי, אבל להעביר סתם קמח (אפילו אינו מרוקד) בנפה מותר	מותר אפילו לשנן, וכ"ש ביד
טור, שו"ע	שינון מותר בשינוי הרקדה אסורה אפילו בשינוי	מותר לשנן
רמ"א	שינון מותר בשינוי, הרקדה אסור בשינוי, אבל מותר בשינוי בגוי	מותר לשנן, אבל יש להחמיר שלא להוציא ביד

Who is hosting next week?